

Ξημερώματα, 7 Μαΐου 1945: Ο στρατηγός Άλφρεντ Γιοντλ δηλώνει: «Ο γερμανικός λαός επαφίεται στη γενναιοψυχία των νικητών». Μόλις έχει υπογράψει την άνευ όρων παράδοση της Γερμανίας στους συμμάχους. Ο Β' Παγκόσμιος πόλεμος έχει τελειώσει στην Ευρώπη. Οι δημοσιογράφοι διατάσσονται να αποκρύψουν την είδηση, να μην ενοχληθεί ο Στάλιν, καθώς η σχετική τελετή έγινε στη Ρεμς της Γαλλίας κι όχι στο Βερολίνο, όπως ο ίδιος επιθυμούσε. Ο ανταποκριτής του Ασοσιέτεντ Πρες, Έντμοντ Κένεντι, παρακάμπτει τη λογοκρισία και μεταδίδει την είδηση. Ο κόσμος πανηγυρίζει. Οι δυτικοί σύμμαχοι σπεύδουν να βεβαιώσουν τον Στάλιν ότι η τελετή θα επαναληφθεί στο Βερολίνο, τη μεθεπομένη, 9 του μήνα.

Πέντε χρόνια, οκτώ μήνες και έξι ημέρες νωρίτερα, όλα ήταν διαφορετικά: Τρεις τα ξημερώματα της 1^{ης} Σεπτεμβρίου 1939, οι αγουροξυπημένοι «εκπρόσωποι του λαού» αναρωτιόνταν, για ποιο λόγο τους κουβάλησε τέτοια ώρα ο Γκέρινγκ στο Ράιχσταγ, τη γερμανική βουλή. Έκπληκτοι, είδαν τον Χίτλερ ν' ανεβαίνει στο βήμα και να εξαπολύει μύδρους κατά της Πολωνίας που «καταπίεζε τους Γερμανούς στον διάδρομο του Ντάντσιχ». Και Ντάντσιχ λέγεται η αυτόνομη περιοχή, μέσα από την οποία διακινούνταν τα εμπορεύματα της Πολωνίας, που διατηρούσε εκεί μικρή φρουρά. Οι εκπρόσωποι άκουγαν τον Χίτλερ, που απειλούσε πως θα προσαρτούσε το Ντάντσιχ και θα διαπραγματευόταν με την Πολωνία μια μελλοντική ειρηνική συμβίωση, χωρίς να ξέρουν πόσο κοντά βρισκόταν στην πραγματοποίηση των απειλών του.

Ξημερώματα, 1^η Σεπτεμβρίου 1939, ώρα 4.40' το πρωί, μια ομάδα Γερμανών φαντάρων παραμέρισε την μπάρα στα γερμανοπολωνικά σύνορα ανοίγοντας τον δρόμο να περάσει ο στρατός. Ο Χίτλερ μιλούσε ακόμα στο Ράιχσταγ, όταν οι γερμανικές στρατιές ξεχύθηκαν στην Πολωνία. Λίγες ώρες αργότερα, ο Χίτλερ αποδεχόταν την πρόσκληση του εκεί γκαουλάιτερ να επισκεφτεί το Ντάντσιχ για να επικυρώσουν την ένωση.

Στο Λονδίνο, πίστευαν ακόμα πως ο Χίτλερ θα σταματούσε. Στις 6 το απόγευμα της εισβολής, ο πρωθυπουργός Αρτούρ Νέβιλ Τσάπερλεν ανακοίνωνε πως ένα τελεσίγραφο καλούσε τη Γερμανία σε άμεση κατάπαυση του πυρός. Τόσο άμεση, ώστε το τελεσίγραφο έληγε μετά από δυο μέρες, στις 11 το πρωί, 3 Σεπτεμβρίου. Καλού κακού, στην Αγγλία είχε διαταχτεί και γενική επιστράτευση.

Στις 11 το πρωί της 3^{ης} Σεπτεμβρίου, η γερμανική προέλαση συνεχιζόταν ακάθεκτη. Στις 11.15, ο Τσάπερλεν ανακοίνωσε από το ραδιόφωνο πως η Βρετανία κήρυξε τον πόλεμο στη Γερμανία. Στις 5 το απόγευμα, ακολούθησε ο πρωθυπουργός της Γαλλίας, Εντμόντ Νταλαντιέ. Στις 17 του μήνα, στην Πολωνία που κατέρρευε, εισέβαλαν κι οι σοβιετικές δυνάμεις δημιουργώντας μια μεγάλη ζώνη ανάμεσα στα σύνορα της Ρωσίας και στο τέρμα της γερμανικής προέλασης.

Η κατάληψη της Βαρσοβίας (27 Σεπτεμβρίου 1939) σήμανε το τέλος των μαχών στην Πολωνία. Οι Αγγλογάλλοι που υποτίθεται ότι είχαν κηρύξει τον πόλεμο στη Γερμανία, παρέμεναν αδρανείς. Ο Χίτλερ διέθετε εκείνη τη στιγμή 23 μεραρχίες με κάποιες από αυτές να έχουν εμπλακεί στην Πολωνία. Απέναντί τους, οι Αγγλογάλλοι μπορούσαν να παρατάξουν 110 μεραρχίες. Αν τις κινούσαν, είναι αμφίβολο αν θα είχε υπάρξει Β' Παγκόσμιος πόλεμος. Ο Χίτλερ όμως έμοιαζε να ξέρει καλά, με ποιους είχε να κάνει. Τσάμπερλεν και Νταλαντιέ έδειχναν ζαλισμένοι. Αντί να πάρουν στα χέρια τους την πρωτοβουλία των κινήσεων, περίμεναν να δουν, τι επρόκειτο να κάνει η Γερμανία. Και η Γερμανία απλά εξοπλιζόταν.

Στις 6 Οκτωβρίου 1939, ο Χίτλερ εξηγούσε ότι η γερμανική πολιτική είναι φιλειρηνική και καμιά αξίωση δεν έχει από τη Γαλλία. Ήταν τόσο πειστικός, ώστε η βασίλισσα της Ολλανδίας και ο βασιλιάς του Βελγίου προσφέρθηκαν να μεσολαβήσουν. Άλλωστε, ο Χίτλερ ήταν ο «καλός». «Κακός» ήταν ο Ιωσήφ Στάλιν που κήρυξε τον πόλεμο εναντίον της Φιλανδίας (30 Νοεμβρίου 1939) ενισχύοντας τις στρατηγικές του θέσεις με τη συνθήκη της Μόσχας (12 Μαρτίου 1940).

Τα ψέματα τέλειωσαν στις 9 Απριλίου 1940. Την ημέρα εκείνη, οι γερμανικές στρατιές εισέβαλαν στη Δανία και στη Νορβηγία. Στις 10 Μαΐου, εκδηλώθηκε η εισβολή στην Ολλανδία, το Βέλγιο και το Λουξεμβούργο, για να ακολουθήσει και στη Γαλλία με παράκαμψη της γραμμής Μαζινό. Στις 10 Ιουνίου 1940, Νορβηγία, Δανία, Ολλανδία, Βέλγιο, Λουξεμβούργο και Γαλλία βρίσκονταν κάτω από γερμανική κατοχή, ενώ στη Βρετανία πρωθυπουργός ήταν πια ο Ουίνστον Τσόρτσιλ (1874 - 1965) κι ο άξονας θυσίαζε στη φανφάρα: Ο Μουσολίνι κήρυσσε τον πόλεμο στην ήδη υποταγμένη Γαλλία κι ο Χίτλερ ανακάλυπτε το βαγόνι εκείνο του στρατηγού Φος, όπου το 1918 η Γερμανία είχε υπογράψει την ήττα της. Το βαγόνι στήθηκε στο ίδιο σημείο, στο δάσος της Κομπιέν, με αυτή τη φορά τον στρατηγό Πετέν στη θέση του νικημένου (22 Ιουνίου 1940).

Η μάχη της Αγγλίας ξεκίνησε με βομβαρδισμούς αμάχων στις 18 Ιουνίου κι έληξε στα μέσα Σεπτεμβρίου του 1940, όταν ο Χίτλερ κατάλαβε πως δεν μπορούσε να κάνει απόβαση στα βρετανικά νησιά. Στο ίδιο διάστημα, η Σοβιετική Ένωση είχε ζητήσει τη Βεσσαραβία και τη

Βόρεια Βουκοβίνα από τη Ρουμανία (28 Ιουνίου) κι είχε ενσωματώσει στα εδάφη της Εσθονία, Λετονία και Λιθουανία. Από την πλευρά τους, οι Ιταλοί χτύπησαν τους Βρετανούς στην Αφρική, κυρίευσαν τη Σομαλία (6 Αυγούστου) και σταμάτησαν στο Σίντι Ελ Μπαράνι, στο δρόμο από τη Λιβύη προς το Σουέζ. Το σύμφωνο του άξονα Βερολίνου - Ρώμης - Τόκιο υπογράφηκε στις 27 Σεπτεμβρίου 1940.

Στις 4 Οκτωβρίου, ο Χίτλερ κι ο Μουσολίνι συναντήθηκαν στα (από το 1938) γερμανοϊταλικά σύνορα, στη διάβαση Μπρένερ των Άλπεων. Συζήτησαν αναλυτικά για το τι πρέπει να γίνει με την Ελλάδα. Ο Χίτλερ προτιμούσε διπλωματική πίεση και κατάληψη της Κρήτης. Επέμενε σε μια συνολική ρύθμιση που θα περιλάμβανε και τη Γιουγκοσλαβία. Και λησμόνησε να πει στον Μουσολίνι τα σχέδιά του για τη Ρουμανία. Ο ντούτσε τα έμαθε από το ραδιόφωνο στις 7 Οκτωβρίου: Η Ρουμανία κυριεύτηκε «για να προστατευτούν τα πετρέλαιά της από τους Άγγλους». Εξοργίστηκε. Ο στρατηγός του, Πράσκα, ανέλαβε την κατάκτηση της Ελλάδας. Στις 3 τα ξημερώματα, 28 Οκτωβρίου 1940, ο Ιταλός πρεσβευτής επέδωσε στον Ιωάννη Μεταξά το τελεσίγραφο. Λίγο αργότερα, οι ιταλικές δυνάμεις ξεκίνησαν την εισβολή.

Αποκρούστηκαν. Στις 8 Νοεμβρίου, ο Μουσολίνι αντικατέστησε τον Πράσκα. Η ελληνική αντεπίθεση δημιούργησε το έπος της Αλβανίας και απελευθέρωσε τη Βόρεια Ήπειρο. Όμως, στις 6 Απριλίου 1941, και η Γερμανία κήρυξε τον πόλεμο στην Ελλάδα. Αντιμέτωπη με τους δυο μεγαλύτερους στρατούς στην Ευρώπη, η Ελλάδα υπέκυψε. Οι Γερμανοί μπήκαν στην Αθήνα στις 27 Απριλίου 1941. Στις 20 Μαΐου, ξεκίνησε η μάχη της Κρήτης. Έληξε στις 31 με τους Γερμανούς αιματηρά νικητές. Από τις 17 Απριλίου είχαν λήξει και οι μάχες στη Γιουγκοσλαβία που επίσης παραδόθηκε άνευ όρων.

Η γερμανική επίθεση εναντίον της Σοβιετικής Ένωσης (22 Ιουνίου 1941) ξεκαθάρισε το τοπίο των συμμαχιών. Αναγκαστικά, ο Β' Παγκόσμιος πόλεμος μεταβαλλόταν σε μια μέχρις εσχάτων μάχη ανάμεσα στη δημοκρατία και τον υπαρκτό σοσιαλισμό από τη μια πλευρά και τον милитарιστικό ολοκληρωτισμό (ναζισμό, φασισμό και στρατοκρατία) από την άλλη. Σε λόγο του (3 Ιουλίου 1941), ο ηγέτης της Σοβιετικής Ένωσης, Ιωσήφ Στάλιν (1879 - 1953), κάλεσε τους λαούς, που βρίσκονταν κάτω από την κυριαρχία του άξονα, να οργανώσουν την αντίστασή τους. Η ανταπόκριση στο κάλεσμα έγινε πρωταρχικό καθήκον για τα παράνομα κομμουνιστικά κόμματα και όχι μόνο.

Παράλληλα, η επίθεση ενεργοποίησε θετικά και όλους τους αντικομμουνιστές. Ο Τσόρτσιλ εκδηλώθηκε την ίδια μέρα της γερμανικής εισβολής. Ο Ρούσβελτ ακολούθησε, επεκτείνοντας και στην ΕΣΣΔ την ομπρέλα του νόμου για τον δανεισμό και την εκμίσθωση.

Η ιαπωνική επίθεση στην αμερικανική βάση του Περλ Χάρμπορ (7 Δεκεμβρίου 1941) έμπασε και τις ΗΠΑ ενεργά στην παγκόσμια σύρραξη. Το πρώτο εξάμηνο του 1942, στον Ειρηνικό, στη Βόρεια Αφρική και στο ρωσικό μέτωπο, Ιάπωνες και Γερμανοί κυριαρχούσαν.

Η συμμαχική αντεπίθεση ξεκίνησε από τον Ειρηνικό ωκεανό. Στη μεγάλη ναυμαχία του Μιντγουέι (3 - 6 Ιουνίου 1942), ο ιαπωνικός στόλος υπέστη δεινή ήττα κι επέτρεψε στους Αμερικανούς να αποβιβαστούν στην Γκουανταλκανάλ (7 Αυγούστου 1942) εγκαινιάζοντας τον επιθετικό πόλεμο. Στις 8 Νοεμβρίου 1942, η αμερικανική απόβαση στη Βόρεια Αφρική έγειρε κι εκεί τη ζυγαριά. Το 1943 εξελίχθηκε ολέθριο για τον άξονα: Στις 30 Ιανουαρίου, ολοκληρώθηκε με σοβιετική νίκη η μάχη στο Στάλινγκραντ. Στις 12 Μαΐου, έληξε νικηφόρα για τους συμμάχους η μάχη στη Βόρεια Αφρική. Η απόβαση στη Σικελία (10 Ιουλίου 1943) άνοιξε νέο μέτωπο στην Ευρώπη. Ο Πέτρος Μπαντόλιο αντικατέστησε τον Μουσολίνι (25 Ιουλίου) στην πρωθυπουργία της Ιταλίας, που παραδόθηκε άνευ όρων (3 Σεπτεμβρίου), την ημέρα της αγγλικής απόβασης στο Ρέτζιο. Οι Γερμανοί, όμως, συνέχιζαν ακόμα. Στις 13 Οκτωβρίου, η Ιταλία του Μπαντόλιο κήρυξε τον πόλεμο στον Χίτλερ!

Η αμερικανική απόβαση στο Άντσιο πραγματοποιήθηκε στις 22 Ιανουαρίου 1944. Οι μάχες στην Ιταλία εξελίσσονταν σκληρές. Η αντεπίθεση των Σοβιετικών έστειλε τους Γερμανούς έξω από τα εδάφη τους (1 Μαρτίου 1944). Μέσα σε είκοσι μέρες, η σοβιετική προέλαση είχε καλύψει 200 χλμ. Έφτασε στον ποταμό Προύθο (27 του μήνα). Στις 4 Ιουνίου, τα συμμαχικά στρατεύματα έμπαιναν στη Ρώμη. Στις 6 του μήνα, εκδηλωνόταν η απόβαση στη Νορμανδία. Οι σύμμαχοι μπήκαν στο Παρίσι στις 29 Σεπτεμβρίου.

Στις 5 Οκτωβρίου, οι σοβιετικές δυνάμεις αποκτούσαν επαφή με τους παρτιζάνους του Τίτο στη Γιουγκοσλαβία, ενώ η Βουλγαρία κήρυσσε τον πόλεμο κατά της Γερμανίας αλλά καταλαμβάνονταν από τους Σοβιετικούς. Οι Άγγλοι έκαναν απόβαση στην Ελλάδα στις 24 Σεπτεμβρίου. Στις 12 Οκτωβρίου του 1944, ο ΕΛΑΣ μπήκε στην Αθήνα. Στις 14, οι Άγγλοι. Στις 18, ο Γεώργιος Παπανδρέου ως πρωθυπουργός ύψωνε την ελληνική σημαία στην Ακρόπολη.

Στις 21 Οκτωβρίου 1944, οι σύμμαχοι μετέφεραν τον πόλεμο μέσα στη Γερμανία, κυριεύοντας το Ααχεν (Εξ Λα Σαπέλ των Γάλλων, Ακυίσγρανον για τους Λατίνους και τους Βυζαντινούς).

Στις 16 Ιανουαρίου 1945, έσβησε η γερμανική αντεπίθεση στις Αρδένες. Οι συμμαχικές δυνάμεις στη Δύση ανασυντάσσονταν, ενώ στην Ανατολή οι Σοβιετικοί συνέχιζαν την προέλασή τους. Στις 23 Φεβρουαρίου 1945, ένας νέος εμπόλεμος ήρθε να προστεθεί στη μεριά των συμμάχων. Η Τουρκία που ως εκείνη την ώρα είχε τηρήσει την «ύποπτη ουδετερότητα», όπως ονομάστηκε, βρήκε την πιο κατάλληλη στιγμή να κηρύξει τον πόλεμο στη Γερμανία. Ευτυχώς για την Ελλάδα, δεν πρόλαβε και κατά της Ιταλίας κι έτσι παρέμειναν αλώβητες οι ελληνικές ελπίδες για την ενσωμάτωση της Δωδεκανήσου.

Στις 21 Απριλίου, οι Σοβιετικοί έβλεπαν μπροστά τους τη γερμανική πρωτεύουσα. Στις 22, άρχισαν οι οδομαχίες. Στις 2 Μαΐου, το Βερολίνο είχε καταληφθεί. Ο Χίτλερ αυτοκτόνησε μαζί με την ολίγων ωρών σύζυγό του, Εύα Μπράουν (30 Απριλίου), μόλις δυο μέρες μετά την εκτέλεση του συμμάχου του, Μουσολίνι, από την ιταλική αντίσταση. Ο διάδοχος του Χίτλερ, ναύαρχος Καρλ Ντένιτς, έδωσε την έγκρισή του κι ένας στρατηγός υπέγραψε την άνευ όρων παράδοση των γερμανικών δυνάμεων, που βρισκόνταν στις Βόρεια Γερμανία, Ολλανδία, Δανία και Νορβηγία (2 Μαΐου 1945). Στις 7 Μαΐου, στη γαλλική Ρεμς, ο Γιοντλ υπέγραψε την «άνευ όρων» παράδοση της Γερμανίας.

Στις 5 Μαΐου, όμως, ένα αμερικανικό τανκ κατέβαινε πλάι στον Δούναβη, κοντά στην πόλη Λιντζ της Αυστρίας. Κάποιος απ' το πλήρωμα διέκρινε στο βάθος κάτι σαν άθλιο στρατόπεδο. Το τανκ στράφηκε κατά κει. Σε λίγο, βρισκόταν μπροστά στο στρατόπεδο του Μαουτχάουζεν.

Οι πρώτοι θάλαμοι αερίων ομαδικής εξόντωσης στήθηκαν στο Άουσβιτς της Πολωνίας, στον ποταμό Σόλα. Στα κρεματόριά του βρήκαν το θάνατο 4.000.000 άνθρωποι, Εβραίοι και Ρώσοι στη συντριπτική τους πλειοψηφία. Η λέξη Νταχάου έγινε το συνώνυμο της απανθρωπιάς: Ήταν στρατόπεδο εξόντωσης και χειρουργικών πειραμάτων πάνω σε ανθρώπους, στη Βαυαρία. Το Ράβενσπρις, κοντά στο Πότσδαμ, εξειδικευόταν στην εξόντωση γυναικών. Στο Μπούχενβαλντ, βορειοανατολικά της Βαϊμάρης, γλίτωσαν 32.000 καθώς η άτακτη φυγή των ναζί άφησε μισοτελειωμένη τη διαδικασία. Στο Μπέργκεν Μπέλσεν κοντά στον ποταμό Τσέλεστο στο Ανόβερο, οι ομαδικοί λάκκοι έχασκαν με χιλιάδες ασκέπαστα πτώματα να περιμένουν λίγο χώμα για ταφή.

Στον Ειρηνικό ωκεανό, η Ιαπωνία συνέχιζε τον πόλεμο μόνη και καταδικασμένη: Στις 3 Μαρτίου, το Τόκιο είχε δεχθεί επίθεση από 300 αμερικανικά βομβαρδιστικά B - 29 που το μετέτρεψαν σε κόλαση φωτιάς. Τουλάχιστον 100.000 άνθρωποι έχασαν τη ζωή τους εκείνη την ημέρα. Στις 6 Αυγούστου, η ατομική βόμβα έπληξε τη Χιροσίμα. Στις 9 του μήνα, άλλη χτύπησε το Ναγκασάκι. Στις 10, η Ιαπωνία δήλωσε παράδοση «άνευ όρων». Υπογράφηκε στις 2 Σεπτεμβρίου 1945. Ο Β' Παγκόσμιος πόλεμος είχε τελειώσει.

(τελευταία επεξεργασία, 28.7.2009)